

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: szombatokon és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
[LAPTULAJDONOS.]

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szö 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többzori közlésnél 6 fillér. Nyit-tér: 10 K. Díjak előre fizetendőek. — M. kir. postakártyapénztár csekk- és kiírás 10,489. szám.

Munkában a delegáció.

Irta: Dr. Vadász Sándor.

I.

A politikai világ figyelme és érdeklődése egy időre most ismét a császárváros felé irányul, ahol a delegációk tanácskozásukat megkezdték. Kormányunk és a delegációba megválasztott politikusaink már Bécsben vannak és a lázas kíváncsiság, a mely munkájuk eredménye iránt politikai körökben megnyilvánul, a mai viszonyok között teljesen érthető és természetes. Hetek óta olyan szelek fujdogáltak Bécs felől, a melyeknek érintése fázós borongást kelt az országban mindenfelé. Terhek alatt roskadozó, a létfenntartás és anyagi boldogulás nehéz küzdelmében végkép elcsigázott magyar nemzetünkől újabb és horribilis vér- és pénzáldozatot szándékoznak kérni a „monarchia” nagyhatalmu urai. Az utolsó idők jelenségei félreismerhetetlenül tanúsítják, hogy az évek óta kísértő veszedelem, a melyet a közös hadsereg ujonclétszámának felemelése és a vele járó horribilis anyagi áldozatot jelent, a megvalósulás akut stádiumába jutott.

Állapítsuk meg egy kissé közelebbről a helyzet prognostikonját és vegyük szemügyre a delegációk mostani munkássága kapcsán a jövőendő eshetőségeit.

A mikor a 67-es kiegyezés megalkotói a delegáció intézményét törvénybe iktatták, azt hitték, hogy zárókövet raktak le annak az évszázados küzdelemnek, a melyet a magyar nemzet léte, fennállása és önálló államisága érdekében folytatni volt kénytelen a pragmatika szankcióból folyó jogainak és kötelezettségeinek érvényesítése terén. Két egyenlő számú testület kreálásával gondolták megőrizni azt az egyensúlyt, a melynek fenntartása nélkül a közös ügyek (külügy, hadügy és ezekre vonatkozó pénzügy), megújuló surlódások nélküli elintézése biztosíthatónak nem látszott. E végből a delegációk jogkörébe utalták a közös külügyminiszter, és a közös pénzügyminiszter jogi és politikai felelősségre vonhatóságának szabadságát. Nem üres fikciónak szánták ezt, hanem alkotmánybiztosítéknak teremtették meg abból a célból, hogy a megjelölt ügyekben a két állam teljesen egyforma és egyenlő érvényesülésének, az u. n. paritásnak lehetőségét biztosítsák.

A magyar nemzet nagy több-

sége elfogadta a kiegyezést és reménnyel, megnyugvással tekintett a jövő elébe. Voltak ugyan vezető államférfiak között sokan, a kik a delegáció iránt nyílvánvalóan és lojális megvalósításának lehetőségében eleve kételkedtek és ezt az intézményt, a mely sehogyssem felel meg az önálló magyar államiság attribútumainak, a leghatározottabban visszautasították; az abban való részvételt megtagadták. Kossuth Lajos végzetesnek jelentette ki a magyar nemzet függetlenségére és önállósági küzdelmeire ilyen „Centralparlament” megalkotását és azzal szemben a legnagyobb óvatosságot, tartózkodást, kényszerű részvétel esetén pedig a legrigorózusabb ellenőrzést ajánlotta nemzete figyelmébe.

A kételkedők szavát figyelemmel hallgatta az ország, de bizott és remélt egy jobb kor elérkezésében és várakozással nézett a delegáció intézményének bevalása elé, különösen abból a szempontból, hogy egy nemzet legfontosabb életszerveiben: a nemzetközi képviselőnél és hadierő organizálásánál jogai és aspirációi nemzeti szellemben mennyiben fognak megvalósulni?

Harminc évet meghaladó idő óta áll fenn és működik a delegáció. Kifejlődtek ezen idő alatt bizonyos olyan ünneplés aktusok a delegációval kapcsolatban, a melyek csak egy nemzet parlamentjét és nem egyszerű országos bizottságát illetik meg. Trónbeszéd, ünnepélyes fogadás az udvarnál, ünnepi ceremóniák és ebédek: mind olyan külsőségek, a melyek a rendezők azon szándékába engednek bepillantást, hogy ezt a szervezetet valamiféle *birodalmi* törvényhozó testület jellegével ruházzák fel és a nagy külföldön ilyen téves közjogi felfogás kialakulására adjanak alapot.

Új helyzet állott elő, a mióta a delegációban részt vesznek azok is, a kik a 67-es közjogi alap elvi ellenségei. Több ízben tiltakozás történt ezen meg nem illető sollemnítások ellen és megindult a harc, hogyha már a delegáció intézménye fennáll, az ne csak *parlamentáris eltemetője* legyen a teljes paritásra irányuló törekvéseknek, de a külügy és a hadügy terén egyaránt fejlesztője, előbbre vivője és érvényesítője legyen jogosult kívánságainknak.

Az ideai delegáció korszakos

jelentőségű. Jönnek a véderőtörvény reformjával, a létszámfelemeléssel, a szolgálati idő megváltoztatásával, a katonai terhek óriási fokozásával, a katonai beruházások rendkívüli méreteivel. Előtérbe nyomul a döntő kérdés: *mindezekért hol és miben van a rekompenzáció, a nemzeti jogok és aspirációk kielégítése terén?* Inkább, *mint valaha*, bármikor élére álltódik a probléma: *ér-e valamit a delegáció és mennyit ér?*

E kérdések elbírálása jövő cikkünk tárgya.

— **Illetékmentesség az iparfejlesztési törvény alapján.** A gyári telkek és épületek megszerzésére a hazai ipar fejlesztéséről szóló törvényben adott illetékmentesség alkalmazását nem zárja ki az a körülmény, hogy a szerződés az állami kedvezmény érvénybe lépésének napja előtt történt. (Közig. bir. 23,263/P.sz.)

Közigazgatási ülés.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága a havi ülést szedán délután Haller János gróf főispán elnöklése alatt tartotta meg.

Az ülés megnyitása után az alispáni jelentés került sorra. E szerint szeptember havában egy évre érvényes utlevélet 55 dbot adtak ki. A közigazgatás rendes menetét semmi sem gátolta.

Udvarhelyvármegye területén a kiskoruak száma 17,773-ról 12,800-ra emelkedett. A gondnokoltak pedig 188-an voltak a múlt hónapban.

Az állami és törvényhatósági utak állapota kielégítő. A kavicstermelés és szállítás annyira előhaladt, hogy október folyamán felülvizsgálható. A törvényhatósági utakon a fedanyagszállítás folyamatban van, sőt a befejezéshez közelget. Az árvízkarokat helyreállították. A műtárgyak építése is legnagyobb részben be van fejezve. A vicinális utakon az alsósófalva—siklódi utvonalon 28 műtárgy építése és a sziklás részek robbantása van folyamatban. A hidegkut—ravai ut kitűzését befejezték. Ezeken kívül több műtárgy építése van folyamatban. A vicinális utak őszi bejárását különben már részben fogantatosították.

A vármegye népoktatás ügyéről szóló tanfelügyelői jelentésből megemlítjük, hogy Loschdorferné Galter Eliz bögszi áll. elemi iskolai tanítónő — szerzett jogainak főtartása mellett — egészségi okok miatt, állásáról lemondott.

Az olaszteleki, oklándi és gagyai állami elemi iskolai építkezéseket felsőbb helyen megsürgette a tanfelügyelőség. A székelyudvarhelyi állami polgári leányiskola gyakorlati

fejlesztését — fedezet hiánya miatt — a közoktatásügyi miniszter megtagadta. Ellenben a kisbaci áll. elemi iskola helyreállítására 2223 K, a homoródalmási áll. el. iskola behutorozására pedig 1773 K 40 fillért engedélyezett.

Homolay Lajos p. ü. tan., p. ü. ig. h. bejelenti, hogy a községi és körjegyzőket utasították a kivetett összes adóknak az adófökönyvekbe való előírására. Az előírt adók és más köztartozások behajtása iránt is a szükséges intézkedéseket megtették. Ennek dacára az eredmény nagyon csekély. A községi előljárók, illetve a jegyzők a kiadott szigorú rendeleteket mellőzve, a végrehajtást nem fogantatosították. E miatt a befizetés oly rossz, hogy a kincstár érdekének megóvása céljából az anyagi felelősség kimondását kell kérje a bizottságtól. A szeptember havi befizetésekről a következőket adja elő: Egyenes adóban 2461 K 98 f, hadmentességi díjban 385 K, bélyegdíjban és illetékben 45 K 74 f kevesebb folyt be, mint a múlt év hasonló havában. Sajnos a fogyasztási és főképp az italadóban 5456 K 50 fillérrel, dohányjövödékekben pedig (ami luxus) 5192 K 53 fillérrel több volt a bevétel, mint a múlt év hasonló havában.

Ideiglenes házaómentességet 47 esetben engedélyeztek; községi közegek ellen rendbirságot 7 esetben alkalmaztak; adó vagy illeték fizetési halasztást egy esetben engedélyeztek.

A vármegye területén levő székelyudvarhelyi kir. törvényszéki, székelykereszturi és oklándi kir. járásbírósi fogházakban együttesen 13 vizsgálati és 109 elítélt fogoly volt tartóztatva.

Az állategészségügy rendkívül rossz lábon áll vármegyénkben. A ragadós száj- és körömfájást a következő községekben állapították meg: Erdőfüle, Bardocz, Olasztelek, Vargyas, Székelyszáldobos, Oklánd, Homoróddaróc, Recsenyéd, Homoródkeményfalva, Lókod, Homoródszentmárton, Kénos, Telekfalva, Miklósfalva, Lővete; Székelyudvarhely város, Székelybethlenfalva, Fenyéd, Küküllőkeményfalva, Zetelaka, Székelyvárság, Maréfalva, Oroszhegy, Székelyszentkirály, Tibód, Székelyfancsal, Kádicsfalva, Bögsz, Árvátfalva, Óczfalva, Székelylengyelfalva, Alsósófalva, Felsősfalva, Atyha, Parajd, Szentlélek, Nyikómalomfalva, Bogárfalva; Magyarfelek, Magyarhidegkut, Székelyandrásfalva, Kádács, Siménfalva, Kobátfalva, Székelyszentmihály, Firtosmartonos, Enlaka, Etéd, Kúsmód, Erked, Nagyalambfalva, Rühkóros volt Parajdon 1 db ló. A már uraltott betegségek közül megszünt Tarcsafalván a sertésorbánc,

Gyepes és Homoróddarócson a sertésvész.

A havi jelentéseket tudomásul vették és a tárgysorozat többi pontjainak letárgyalása után, az ülés véget ért.

Méhészet.

Teendők kezdő méhészek számára.

A méhek betelelését eddig — azt hiszem — minden méhész már elvégezte. A kinek valamely oknál fogva nem volt ideje elvégezni, az most tovább ne késsek, hanem haladéktalanul minél előbb végezze el.

A szalma-kasokból is most a gyenge és kiselejtezésre szánt méhtörzseket ki lehet üríteni. Ezen művelet alkalmával nagyon ajánlatos a méhek lekénzését mellőzni és a helyett vagy kidobolást vagy leszédítést alkalmazni.

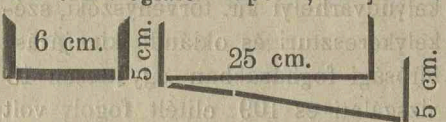
A kidobolt vagy leszédített méheket a meghagyott méhtörzsekhez be lehet osztani. Ezen kevés időtöltést és fáradságot ne sajnálja egy méhész se, mert a jövő évben nagyon meg fogják hálálni életük megmentőjének a szorgalmas kis méhek.

Sokan azt állítják, hogy a leszédítés nem árt a méheknek. Én magam is elhiszem, de ezt az eljárást nem alkalmaztam soha. Én mindig kidobolást alkalmaztam ki szalma-kasaimat.

Kétféle képpen lehet a méheket kidobolni, u. m. nyílt és zárt dobolással. A nyílt dobolás sokkal előnyösebb a zárt dobolásnál, mert az anyát (királynő) könnyű szerrel kifoghatjuk. A nyílt dobolás körüli eljárás a következő.

A kidobolandó kast legelőször helyéről féloldalt megemeljük és egy párszor füstöt bocsátunk alája. A kast vissza eresztjük s várunk egy pár percet, míg a méhek lecsillapulnak; ekkor a kast felfordítva, egy már elkészített székbe állítjuk felső csucával, melybe egy 15 cm. átmérőjű lyukat vágunk.

Előre szükséges a kováccsal elkészítettünk vékony spáring vasból 4 db összefoglaló kapcsolót, milyen a

rajzon látható; mindegyikből egy pár szükséges.

Egy tiszta szalmakast 5 cm. szélességben a szádától kezdve a csucáig méhfűvel jól meg kell dörzsölni. A méhfűvel bedörzsölt üres kast a székbe állított kasra rá borítjuk azon a részén, melyre a kas lépei állanak. A két kisebb kapocsral jó szorosan össze foglalkjuk. Ekkor ezen átellenes oldalba egy székre ülünk s a felső üres kas szádát felölünk 15—20 cm. magasságban felemeljük és két oldalt a két nagyobb kapocsral megerősítjük úgy, hogy a kapocs egyes ága az alsóba, a kettős ága pedig a felső kasba legyen beleszúrva.

Ilyen helyzetben szilárdul meg fog állani, ha ügyesen alkalmaztuk. Erre a szánkba vett nádcsővön felölünk levő oldalán egy párszor a méhekre fujunk s aztán kezünkkel pár percig gyengén ütögetni kezdjük az alsó kas két oldalát, a hol a székre vágott lyukból kiér. Erre a méhek megijedve, neki esnek a méznek, hogy magokat tele szívják. Mintegy

5—6 percnyi időt engedünk, amelyre a dobolást beszüntetjük, mert míg a méhek mézzel tele nem szívják magukat, helyükből ki nem mozdulnak. Az 5—6 percnyi idő múlva újból megkezdjük az ütögetést tenyerünkkel a kas két oldalán. Azon az oldalon, a hol a két kas egymáshoz van kapcsolva, ütést nem alkalmazunk, mert itt kell a méheknek felvonulniok és ha ottan ütögetjük, a méheket ezáltal zavarba hozzuk és nem fognak felvonulni.

A másodszori dobolás után a méhek csakhamar rohamosan fel fognak vonulni az üres kasba. Ekkor kell legjobban ügyelni és a felvonuló méheket folytonosan szemmel tartani, hogy köztük az anya, a méhek közt nehogy felszökjék, hogy azt mi észre ne vegyük. A midőn az anyát meglátjuk egy kéznél levő pohárba, evőkanál segítségével, úgy hogy meg ne sérüljön, óvatosan a pohárba tereljük az anyát; a pohárba egy karton-lapot boriunk s így az anya rendelkezésünk alatt áll, a honnan zárkába tesszük és a felső kas csucába egy sodrony-szeggel felszurjuk. A dobolást tovább folytatjuk, míg a méhek felvonulnak.

Kezdek figyelmebe ajánlom, hogy a fiatal anya sokszor a dobolás kezdetén az első felvonuló méhekkal szokott járni. Az öreg, hibás anya később, sőt még utóljára is marad.

Ha az anya kéznél van, nem szükséges, hogy a kasból az utolsó méhet is kidoboljuk. A kast a szokásos módon két oldalt váltva, a földre zökkenjük. Mikor az építmény kitörik, azokat szépen kiszedjük a lépekről, a méheket oda söpörjük, a hova nekünk tetszik.

Ha öreg az anya, vagy hibás, megsemmisítjük; ha fiatal, idősebb anya helyébe felhasználhatjuk. A méhekkel pedig a gyengébb törzseket megerősítjük.

Székelyzsombor, 1910. október hó.
Ambrus András, méhész.

Színes képek.

Apai tanácsok.

Egy bácskai zsidó kereskedő felvidékre, Máramarosba küldte minap a fiát leánynézőbe. Minthogy pedig az arravaló apósjelölteknek rossz hírük van, a legényt jó tanácsokkal látta el az apja.

— Ha az öreg egy évet ült, kérj 10,000 korona hozományt, ha két esztendeig volt becsukva, ne elégedjél meg 15,000 koronánál kevesebbrel s ha még többet kapott, legalább 30,000 koronát követelj.

A házasulandó ifju mindent a lelkébe vésett s fogadkozott, hogy az atyja intenciói szerint jár el. Mégis nagy meglepetést keltett, mikor a leendő házasság színhelyéről a következő táviratot küldte haza:

Szörnyen előkelő család.

Van családja is. Apóst felakasztották. Most mennyit kérjek?

Erre az esetre az elővigyázó apa sem gondolt s most egész nap azon töpreng, hogy mennyi hozomány felül meg egy felakasztott apósna.

Nem megy haza.

A piacon éjjel zajongva megy egy ember. A rendőr megszólítja:

— Nem tudja, hogy éjjel mindenki csöndben tartozik h. zamenni?

— Hogyne tudnám... Csakhogy én még nem megyek haza! — volt az önérvényes válasz.

HIREK.

FEHÉR RÓZSA, ŐSZI RÓZSA.

Valami bánt, valami fáj,
Hervad a lomb, beteg a táj.
Megy a fejske, megy a golyó:
Fehér rózsá, őszi rózsá!

A nap fáradt, alatt repül,
Hegyen, völgyön sötét köd ül;
Oda van a madár lármája:
Fehér rózsá, őszi rózsá!

Neszt halok és ráfligyelek:
Zörögnek a falevelek;
Megered a könnyem árja:
Fehér rózsá, őszi rózsá!

Hulldogál a hajamszála
Őszi szellő fujdogálja;
Valami fáj, hogyne fájna:
Fehér rózsá, őszi rózsá!

József János.

— **Előfizetés.** Az idő eljárt; az előfizetés lejár. A „Székely-Udvarhely” 1848-as politikai lap tizenhatodik évfolyamának utolsó évfolyamára kérjük az előfizetés megújítását. A „Székely-Udvarhely” azért a csekély előfizetési összegért, sokszoros közszolgálatot teljesít. Az ára mindennek emelkedett; nemely dolognak 2—3-szorosára is. A „Székely-Udvarhely” maradt a régi előfizetési ár mellett, a melyet kérünk mielőbb befizetni. Sőt ha minden előfizetőnk maga mellé még egy új előfizetőt kegyeskednék megnyerni, ezzel ügyünket hathatósan és önzetlen hazafisággal támogatná; örök hálára kötelezve minket. Polgártársak! Székely Testvérek! Ellenünk, a Ti függetlenségi lapotok ellen küzd a hatalom, meg akarja buktatni, hogy Nektek szabad sajtótok ne legyen! Vigyazzatok! Ha a jó ügy elbukik, mi okai nem leszünk. Azonban mi álljuk a küzdelmet. De kérjük polgártársaink fokozott támogatását Hazafias tisztelettel: a szerkesztőség és kiadóhivatal.

— **Birói kinevezés.** A király Dr Péter Sámuel székelyudvarhelyi törvényszéki jegyzőt az alsójárai járásbíróvához albirónak nevezte ki.

— **Nyugdíjazás.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Jancsó István erdőfűlei református tanítót, a népnevelés terén szerzett sok érdemeinek elismerése mellett — évi 1500 koronával nyugdíjazta.

— **A X. katolikus nagygyűlés.** Az Országos Katolikus Szövetség, mint a katolikus nagygyűlések rendezője november 13-án, 14-én és 15-én rendezi Budapesten a tizedik katolikus nagygyűlést. A nagygyűlés rendje ez: Első nap reggel 9 órakor Veni Szankte, tizenegy órakor az első nyilvános ülés. Délután három órakor a népszövetség ülése. Öt órakor három templomban szent beszéd és ájtatosság. A második napon délelőtt a körök, egyesületek, szervezetek és intézmények ülései, délután pedig szakosztályi ülések. Azonkívül délután öt órakor a második nyilvános ülés. November 15-én délelőtt a szakosztályok folytatólagos ülései, délután pedig zárt ülés és öt órakor a harmadik nyilvános ülés. Este nyolc órakor ünnepi lakoma lesz. Jelentkezhetni november elsejéig lehet a szövetség irodájában (Ferenciek-tere 7. szám. I. emelet). A belépőjegy ára egy korona, a tagsági jegyét öt korona. A lakomára november 10-éig

lehet jelentkezni. A vasuti igazolvány darabonként és személyenként husz fillér.

— **Gyors buzatermelés.** Londonból jelentik, hogy az Essexi grófságban lévő Creeksea városkában egy földmies csodálatos eredményeket ért el egy általa feltalált eljárással preparált buzavetőmaggal. A buzát július 19-én vetették el, július 24-én a buza kikelt, augusztus elején a vetést megboronálták és szeptember 16-án, tehát nyolc hét múlva, már megjelentek az első kalászok.

— **Husarak.** Hivatalos árjegyzés szerint a husarak Székelyudvarhelyt a következők: Marhahús 1 K 28 f, borjúhús 1 K 36 f, sertéshús pedig 1 K 60 fillér kilogrammonként.

— **Védekezés az állati ragály szétterjedése ellen.** A fennálló törvények értelmében ha valaki egy más községből vesz marhát és azt a községbe hajlja, akkor ezt a saját községe előjáróságánál be kell jelentenie s az ilyen szarvasmarhát nyílc napig a közös legelőre kihajtani nem szabad, hanem elkülönítve kell elhelyezni. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy ha az idegen községből származó marha valami lappangó ragályos bajban szenvedne, ezzel a betegséggel a községi marhaállományt ne fertőztessék. Ismételtén előfordult azonban, hogy a megszárosok, akik a marhát távolabbi időben történendő levágásra és kereskedők, akik a marhát továbbárusításra vásárolták, ezeket az intézkedéseket nem tartották magukra nézve kötelezőnek. Ily módon legutóbb is több vérszentes községnek szarvasmarhaállománya ragadós száj- és körömfájással fertőztetett meg. A földművelésügyi miniszter most kiadott körendeletében erőlyes hangon utasítja a törvényhatóságokat, hogy az 1888. évi 40,000. számú végrehajtási rendelet 38. és 39. §-ának a megszárosok, marhakereskedők és marhahizlálók szarvasmarháinak különleges ellenőrzésére vonatkozó rendelkezéseit a legszigorúbban hajtassék végre s hogy a visszaélések elkerülhetők legyenek, a község előjáróságok a bejelentések megtörténte és az elkülönítések pontos keresztyvitelét a legszigorúbban őrizzék ellen, végül hogy a bejelentési könyvet a legpontosabban vezessék.

— **Meghívó tanítói gyűlésre.** Az Udvarhelyvármegyei róm. kath. tanítóegyesület Havasalföldi fiókköre őszi rendes ülését Kadicsfalván, október hó 24-én a róm. kath. iskola tantermében, délelőtt fél 10 órától kezdődőleg tartja, melyre a járaskör rendes és pártoló tagjai, valamint a tanügybarátok tisztelettel meghívottak. Tárgysorozat: 1. Délelőtt fél 9 órakor szent-mise a plebánia templomban. 2. Gyakorlati tanítás. 3. Elnöki megnyitó. 4. Jegyzőkönyv olvasás. 5. Felolvasást tart: Borbálh József. 6. Szavál Lajos István. 7. Az „Iskola és a Büntető Novella” ismertetése. 8. Tanítás bírálat. 9. Jelentések, indítványok. 10. A jövő gyűlés helyének és idejének megállapítása. Gyűlés után Bálioth Károly helybeli tanítónál közbeled lesz, amelyen részt venni tartsa mindenki köteleességének. A tagsági díjak befizetését, valamint a pontos megjelenést is tisztelettel kérem. Szabó Antal, fiókkör elnök.

— **A tanítók nagygyűléséről** szóló tudósítás későn érkezett. Jövő számbunkban hozzuk.

— **Mit kapnak a bakák?** A delegációban tervbe vették a napi zsoldilleték felmérését is. A mindennapi zsoldilleték fölenne a következő volna: Rendfokozat nélküli katonáknál négy fillérrel, tehát 16 fillérre; őrvezetőknél 4 fillérrel, tehát 24 fillérre; tizedeseknél 6 fillérrel, tehát 36 fillérre; szakaszvezetőknél 8 fillérrel, tehát 48 fillérre; önként tovább szolgáló őrmestereknél 20 fillérrel, tehát 90 fillérre; három évnél tovább ténylegesen szolgáló tiszt- vagy tisztviselő jelöltnek 20 fillérrel, tehát 90 fillérrel javítják a zsoldját a rokkant katonáknak és altiszteknek is s általában egységesen rendezik a zsoldilletéket s a javításból minden fegyvernemnek és minden szolgálati ágának jut. A jövőben meg a legénység fehérműjének utaztatása fog kincstári költségen történni, mely célra a szükséges összeget kell időben fogják beállítani a költségvetésbe.

— **Az iparos költségvetése.** Az a költségvetés, amelyet az iparos vagy kereskedő valamely hivatal berendezési tárgyainak elkészítésére vagy szállítására vonatkozólag, hivatalos felszólítás folytán akkor, amidőn a berendezés beszerzését az illetékes hatóság még el nem határozta, nem ajánlatkép, hanem csak a felmértülhető költségek felőli előleges tájékoztatás céljából nyújt be; illeték alá nem tartozik (Kőzig. bir. 1252—909. P. sz.)

— **Tisza István gróf a szövetkezetekről.** Nagyváradról írják: A biharmegyei gazdasági egyesületnek a szövetkezeteket szervező-bizottsága minap Nagyszalontán Tisza István gróf elnöklésével nagygyűlést tartott. Tisza István gróf megnyitójában fejtegette a hitelszövetkezetek fontosságát és üdvös működését. Hangzott, hogy a szövetkezet oly alakulat, a hol rend van a nélkül, hogy fejtelenség volna. Majd azután hangzott, hogy a szövetkezetek eszméjének meg kell nyerni az értelmes és vagyonos közép osztályt. Rámutatott, hogy Geszten, Ugrán és Zsadyban az általa alapított szövetkezetek kitűnően prosperálnak és ha sikerül az intézményt megalapozni, akkor a késő utódok majd áldják a szövetkezetek megteremtőit.

— **A vasúti állomásfőnök megsértése.** Fölmerült eset alkalmából elvi határozatban mondotta ki a magyar királyi hatásköri bíróság, hogy a vasúti állomásfőnök rendszeti hatáskörében az állami közigazgatásnak közege. Ha hivatalos eljárásában valaki őt sértő kifejezéssel illeti, kihágást követ el és az ügy elbírálása a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik.

— **Postarablás Héjasfá-vár.** Még ez évi szeptember 4-én megírtuk a „Székely-Udvarhely” 70. számában a héjasfalvi postán történt 800 koronás sikkasztás történetét. Horváth Rezsőné postamester most utólagosan arról értesít, hogy a sikkasztást nem a postamester, hanem Ornstein Ármán helyettes postamester követte el. Ezt a legnagyobb készséggel hozzuk köztudomásra.

— **Weiner Mátyás női divat áruház,** Budapest (A: drácssy-ut. 3.) értesíti a nagyérdemű hölgyközönséget, hogy az őszi és téli divat különlegességei megérkeztek s gazdag választékban, meglepő olcsó árban áll-

nak a tiszteit, vevők rendelkezésére. Mintákat vidékre készséggel küld, ha egy levelezőlapon eziránt megkeresik.

GAZDAKÖR.

Harminc mázsás tengeri termés.

Hihetetlenül hangzik a magyar gazda fülében, hogy egy hold földről harminc mázsás tengerit lehessen törni, mert hiszen Magyarországon csak 8—18 mázsás tengeri termésekhez vagyunk szokva. Pedig a 30—35 mázsás tengeri termés nemcsak amerikai humbug, hanem olyan tény és valóság, a melyre már Magyarországon is számos pelda van.

Hermann tovarisovai földbirtokos honosította meg nálunk az ugynevezett Hermann-fele tengeri művelési rendszert, a melyet az alábbiakban úgy ösmertünk meg, a mint azt Tovarisonan üzik s a melynek segítségével ott állandóan 30—35 mázsás tengeri terméseket érnek el.

A föld, a melyen ily óriási terméseket mutat fel Hermann, vastag termő rétegű, szolidan homokos, barna agyag talaj, a forgó, a melyen ilyen módon tengerit termesztének 4-es; 2 táblán kukoricát, a 3-on búzát, a negyediket zabot termesztének. Minden termény alá, minden évben 2 q. szuperfoszfátot adnak. Az összes búzába és zabba kat holdanként 8 kg. vörös herét szórnak el. A buza és zab learatása után még ugyanaz év őszén a hereből magot fognak; tíz év alatt sikerült kilencszer k. holdanként 130—135 kg. termés eredménnyel. A mag here levágása után a tövek újból kihajtanak, ezt azután ősszel zöld trágyául alászántják. A tengeri után ősszel 22 cm. mélyre szántanak, avagy csak 15 cm-re, de 10—12-re fel is turják a barázdákat. Tavasszal márc. 20—25-ike közt az őszi szántást elboronálják és megkezdik a vetést, illetve az ültetést.

Ebből a célból a talaj hosszában és keresztben 70 cm.-nyire megvonalaztatik és a keresztelési pontokra 2 szem tengeri magot ültetnek és azt meg is hagyják a kikelés után úgy, hogy 2—2 fő áll egymás mellett. Természetesen a későn érő nagy szemű fehér ló fogu tengerit használják, a mely ott rendesen beéri, a mint a tengeri kikelt, megkezdik kapáltatását és pedig lókapával és kapálnak mindaddig, míg a tengeri ember magassága nem lesz 5—6-szor megkapálják a tengeri táblákat s így a tengeri föld sohasem kergesedik meg, mindig porhanyó marad, teljesen gyommentes. Egy lókapával naponta 4 holdat kapálnak meg egy irányban, tehát ezen terület mindkét irányban megkapálására 2 nap szükséges. A lókapával egész közel mennek a tövekhez, a melyeket különben absolute nem töltetnek fel. A kézi munka csupán arra szorítkozik, hogy a tövek jó egy tenyérnyire megporhanyítottassanak s ezt a munkát nem kapával, hanem hegyes fácskával végzik. Igaz, hogy az elért óriási eredményhez nagyon kitűnő minőségű föld szükséges, azonban a kevésbé jó talaj is fog adni, ha nem is 35 mázsás, de bizonyára 20—25 mázsás termést abban az esetben, ha Hermann-fele rendszer szerint

művelt talajunknak minden évben 2 q. szuperfoszfátot és zöld trágyát adunk. Ez a kb. 25 koronát kitevő kiadás bőven megtérül a megkétszereződött termés átlagokban.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. Gazdasági Egyesülettől. 295—1910.

MEGHÍVÓ.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület folyó év október 25-én d. e. 10 órakor a vármegyeház kistermében rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjai tisztelettel meghívotnak.

TÁRGYSOROZAT.

1. Ugron Ákos elnök lemondásának bejelentése, ezzel kapcsolatban elnök választás.
2. Az 1911-ik évi munkaterv.
3. Az 1911-ik évi költségvetés előirányzat.
4. Az elnökséghez október 21-ig benyújtott indítványok tárgyalása.

Községek, gazdakörök egy-egy meghatalmazott által képviseltethetik magukat.

A közgyűlést megelőzőleg 9 órakor válsztrányi ülés tartatik.

Székelyudvarhely, 1910. okt. 12.

Az elnökség.

Meghívó

Városfalva és Jánosfalva községek állattenyésztőinek szövetkezete 1910. október 16-án d. u. 3 órakor Városfalván, a község háznál tartandó rendkívüli

közgyűlésére.

- Tárgysorozat: 1. Elnök választás. 2. Felügyelő-bizottság és választmány kiegészítés. 3. Szövetkezeti egyéb ügyek.

Az igazgatóság.

Sz. 22848—910. I.

Árlejtési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi m. kir. pénzügyigazgatóság és mellé rendelt számvevőség részére az 1911. évben szükséges irodai szerek beszerzésének, illetve szállításának biztosítása céljából ezennel árlejtési hirdetetik és annak a pénzügyigazgatóság főnökénél leendő megtartására határidőül 1910. évi október hó 31. napjának délelőtti 10 órája tűzik ki s az ajánlatok írásba foglalva 1 kor. helyeggel ellátva és lepecsételve legkésőbb a jelzett napnak délelőtti 10 óráig a pénzügyigazgatóság főnökénél az ajánlattevők által megajánlott összeg 5%-ának megfelelő összegű banatpénznek készpénzben avagy ódadékképes értékpapirokban, a székelyudvarhelyi m. kir. adóhivatalnál az ajánlattételre való hivatkozás mellett pénzügyi letétbe helyezését igazoló elismervény csatolása mellett beadandók annyival is inkább, mivel ezen határidő lejártá után beérkező vagy hiányosan felszerelt ajánlatok tekintetbe vételét nem fogják.

Az ajánlat következő felirattal látandó el: „Ajánlat a 22848/910 sz. árlejtési hirdetményhez, — irodaszerek szállítására”.

Az ajánlatnak tartalmaznia kell: 1) azon nyilatkozatot, mely szerint ajánlattevő a feltételeket, illetve a szerződés tervezetét ismeri s azokat magára nézve kötelezőnek elismeri,

2) az ajánlati árt korona értékben egység árak szerint,

3) többek részéről együttesen tett ajánlatnál azon nyilatkozatot, mely

szerint az ajánlat tekintetében egyetemlegesen felelősek, továbbá azon megköthető nevet, a ki az üzlet vételeiért felelős s illetve értékesítések átvevője és a kifejező összegzek átvevőjére jogosítva van,

4) a szállítandó cikkek beszerzési forrását pontosan megjelölve s végül

5) a szállítandó összes papírmek mintáját. Ajánlattevő az ajánlatban határozottan kijelenteni tartozik, miszerint a szállítandó cikket saját gyárában vagy műhelyében fogja e állapítani, vagy másnak gyárából illetve műhelyéből fogja beszerezni utóbbi esetben azt is köteles kijelenteni, vajjon hazai vagy külföldi gyárból szerzi-e be a cikkeket?

Ezen kijelentés az ajánlat évére feltétlenül kötelező és amennyiben ajánlattevő a szállítások teljesítésénél attól eltérne, a szállított áruk minden kártérítési igény nélkül rendelkezésre bocsáthatók, esetleg vele szemben a megköltött szerződés felbontottnak fog tekintetni és az újabb szállítási vállalkozó veszélyére és költségére más módon fog biztosítani.

Vállalkozó által a szállított cikkekről számla évnegyedenként állítandó ki, illetve adandó be s a folyósított összeg a székelyudvarhelyi m. kir. adóhivatalnál, helyes nyugtákkal ellenében fog kifizettni.

Szerződési időtartam 1911. évi január 1-től számítandó egy év. Ha azonban a szerződés 1911. évi december hó 31-ike előtt három hónappal, — bármelyik fél részéről, — fel nem mondatik, az ugyanezen jogok és kötelezettségek mellett további egy évre megújítottan tekintetik, további hallgatolagos megújításnak azonban nincs helye.

Vállalkozóval az árlejtés eredményéhez képest írásbeli szerződés fog kötöttni, melynek tervezete, illetve feltételei a pénzügyigazgatóság irodavezetőnél hivatalos órák alatt betekinthető, ugyanott a papír és más minták megtekinthetők.

Az irodaszerek egy évi szükségletének megközelítő mennyisége az alábbi kimutatásból kitűnik:

A szállítandó cikkek megnevezése és a megközelítő szükséglet.

1. Fehér finom miniszteri papír — — — — 1500 iv
2. Fehér finom író papír 10000 »
3. Szürke jobb minőségű fogalmi papír — — — 50000 »
4. Nagy ív finom fehér író papír — — — — 50 »
5. Nagy ív finom szürke író papír — — — — 50 »
6. Szürke erős csomagoló papír — — — — 3000 »
7. Színes jobb minőségű író papír — — — — 1000 »
8. Egyszerű kék író 3 tucat
9. Alumínium író toll 2 doboz
10. Ragasztó mézga — 20 üveg
11. Antracén író tinta — 3 liter
12. Müller-fele vörös tinta nagy üveg — — — — 5 tucat
13. Müller-fele zöld tinta kis üveg — — — — 2 tucat
14. Jó minőségű pecsétviaszk — — — — 10 doboz
15. Ostya fehér — — 5 doboz
16. Nemzeti színű cserna 10 gomb.
17. Zsineg vastag — 50 »
18. Zsineg közep — 60 »
19. Zsineg vékony — 60 »
20. Gyertya — — 24 csomag
21. Fehér vékony papír írópéhez — — — — 1500 iv

Megjegyeztetik, hogy evenként átlag 600—700 korona értékben szerzettetnek be irodaszerek.

Ha azonban a tényleges szükséglet a fentebb kitüntetettől netán kisebb volna, vállalkozó kártérítési igényt nem támaszthat, míg ellenben a kitüntetett mennyiséget netán meghaladó nagyobb megrendelést az elfogadott árak és feltételek mellett foganatosítani tartozik.

Székelyudvarhely, 1910. október hó 9.

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és önállóan az *angol és francia* nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely”-re való hivalkozással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

DISZMUNKÁK

őzv. Mihálovits Béláné
főgimn. tanárné bár-
..... minemű .....

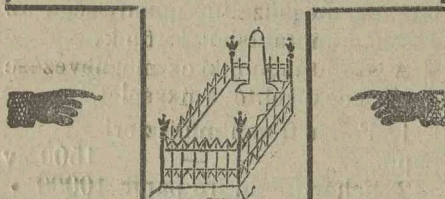
himzéseket,

így: monogramokat és arany himzést, tűfestést, templomi oltárterítőket stb. elvállal és a legkényesebb ízlésnek is megfelelően elkészíti. Naponta rendes elméleti és gyakorlati ének, zongora tanítást tart, a melyekre a tanulók FIUK vagy LEÁ-: NYOK bármikor ::

SZÉKELYUDVARHELYT
PETŐFI-UTCA 31. SZ. ALATTI
LAKÁSÁN JELENTKEZHETNEK.

Városi lakóházak

tervezését, költségvetéseket, modern lakóházak szolid felépítését;
CSALÁDI SIRBOLTOKAT

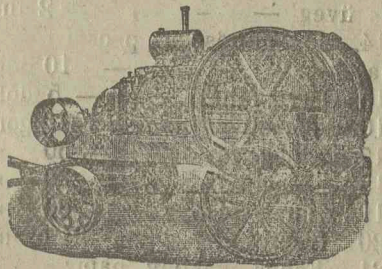
(kripták) a legjobb és legszebb kivitelben, minden elfogadható ártért pontosan felépít

TÓTH JÓZSEF

képesített kőművesmester Székelyudvarhelyt, Bethlen-utca 42. sz. alatt. Az igen tisztelt építető közönség szíves pártfogását kéri.

Megbízható jó munka!

Ugynökök kerestetnek.

Eredeti „Christoph”
benzin szivógáz-motorok, lokomobílok és nyersolaj-motorok

ma az első helyen állanak.

A „CHRISTOPH” név garancia. 75 éves kísérletek és tapasztalatok eredménye.

Kérjen árjegyzéket.

Dénes B. motorspecialista
Budapest, V. ót-körut 15.

Eladó ház Kossuth-utca 81. számú ház eladó. Felvilágosítást e lap kiadóhivatala ad.

B O R!

Fernengel Gyula székely-udvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

ÓRIÁSI szövet- és selyemvásár!

Weimer Mátyás

női divatházában

Budapest, VI., Andrassy-ut 3. sz.

Őszi és elli divatujdonságok.

Legjobb minőség! Legelőnyösebb árak!

Kérje minden hölgy saját érdekében nagy mintagyűjteményemet, mely a legszebb szövetek, mosóárak, bársonyok és selymek óriási választékát mutatja be. Mintagyűjteményemet ingyen és bérmentve küldöm, ha kéri tőlem és megírja, hogy olcsó vagy finomabb szövetből óhajt-e mintákat? A nagy raktár közül a következő reklámciókat említem fel, amelyek eladásra kerülnek; u. m.

Legjobb minőségű Tennis-flanell méterje — — 17½—19½ kr. és feljebb
Velour-flanell, vastag minőség, méterje — — 25—35 kr. és feljebb
Angol flanell, remek minták, méterje 29—35 kr. és feljebb

120 cm. széles divatszövetű kangarn, méterje — — 49—58 kr. és feljebb
120 cm. széles jó minőségű női posztó minden színben méterje 55 kr. és feljebb
120 cm. széles angol divatkelme minden színben 65, 75, 98 kr. és feljebb
Jó minőségű ruhabársony minden színben, méterje 65 és 85 kr. és feljebb
Pongis-selyem minden színben, méterje — — 68 kr. és feljebb
Taffota-selyem minden színben, méterje — — 85 kr. és feljebb
Csikos blouse-selyem minden színben, méterje — — 8 kr. és feljebb
Motrée mosó-selyem alszoknyának és finom ruhabelésnek minden színben 75 kr.
Nagy választék francia és angol kosztümek, csipke, ruhadísz, fátöl és mindenféle női pipere-cikkben.

Siessen tehát, hogy mintakérését időkorán megkap am. — 20 korán felüli megrendeléseket bérmentve szállítok.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagy kereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Stoch Cognac

Medicinal
garantiert echtes
Weindestillat
Einzlge Cognac-
Dampf brenne-ei
unter stantlicher
Kontrolle.

Camis & Stock
Barcola.

Die k. k. Versuchs-
station in Wien
überwacht die Fül-
lung und plombiert
jede Flasche

Ueberall zu haben.

Vor Nachahmun-
gen wird gewarnt.

100 évben csak egyszer

gyümölcsfákat és másféle faiskola terméket ily olcsón és jó minőségben venni. Senki se mulassza el tehát ezt a kedvező alkalmat, s rendelje meg a szükségeseket azonnal az alábbi árjegyzék szerint, ameddig a készlet tart.

Gyümölcsták, túleve-lűfák, díszeserjék, vadoncsák a faiskola teljes kitakarítása miatt mélyen leszállított áron kaphatók.

Caspari Frigyes és Társa

faiskola, Medgyes (N.-küllöm.)

Amortizációs

tisztviselői kölesön

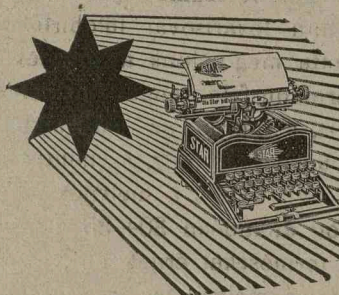
ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége”.

KOLOZSVÁR

Ferenc József-ut 7. a szám.

Válaszbélyeg csatolandó.

Legszebben ír a

STAR-írógép

Ára legelőnyösebb, mert csak

450 K-ba kerül.

FARAGÓ TESTVÉREK

a STAR-írógépek képviselője.

BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részletfizetésre is.
Kérjen prospektust.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a
RETHY-FÉLE PEMETEFÜ

Cukorkánál.

Vásárlásánál azonban vigyázzunk és határozottan Rethy-félet kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

Egy doboz 60 fillér.

Csak Rethy-félet fogadjunk el.

UNGHVÁRY JÓZSEF

SZŐLŐTELEPÉN ÉS GYÜMÖLCSFA-ISKOLÁJÁBAN
CZEGLÉD (PESTMEGYE)

Nagyobb mennyiségű

nemes gyümölcsfa

csemete, bogyógyümölcsűek, vadoncok, kerti sövények,

sima és gyökerező szőlővesszők

stb. Kaphatók.

Tessék kimerítő árjegyzéket kenni.

REFORMÁTUS

DISZES

IMAKÖNYVEK

NAGY VÁLASZTÉK-
BAN KAPHATÓK

BETEGH PÁL

KÖNYVKERESKEDESBEN
SZÉKELY-UDVARHELYT

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régióznak bizonyított háziszere, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvényénél, osztnál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti
üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel
és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2—
és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. —
Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.
Dr. Richter gyógyszerár az „Arany oroszlánhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Betegh Pál villam-motors könyvnyomtatás üzletében Székelyudvarhelyt.